

ТАРАСЕНКО К.В.,

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри «Іноземна філологія та переклад»
Національного університету «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

ПОПУЛЯРНА ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ В АСПЕКТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Інтенсифікація польсько-українських відносин сьогодні є загальновизнаним фактом, втім, цей процес відбувався і ще за часів так званої «залізної кurtини». Цікаво, що ніяка радянська цензура не змогла перешкодити проникненню польської популярної пісні в український культурний простір. Приміром, напрочуд репрезентативною в цьому

аспекті є пісня відомої співачки Марилі Родович «Kolorowe Jarmarki», яка створила не тільки хіт, але й творчість цієї польської виконавиці була знана далеко за межами України в колишніх республіках союзу.

Парадокс рецепції цієї пісні є доволі цікавим кейсом в лоні міжкультурної комунікації. Так, вже сам факт народження цієї пісні ознаменувався скандалом: попри неабияку позитивну реакцію слухачького загалу, пісню було оцінено на «нуль балів» [1], така ж доля спіткала її і на радіо, але коли дослідник соціології Р. Уліцка побачив, як саме реагувала публіка, то згодом став автором її слів. Ще одне випробування пісня пережила у Сопоті, втім, тоді «Piosenka zdobyła świat» [1].

Аналіз тексту пісні крізь оптику рецептивної естетики та теорії «літературних формул» Дж. Кавелті дозволяє провести паралелі між енергетичним месиджем пісні, її текстом та рецепцією поляками, які зазначають, що вона «jest naladowana pozytywną energią», тобто «заряджена позитивною енергією». Кольорова-асоціативна текстова маніпуляція слухачем налаштовує його на розважальний компонент. Втім, в той же час мажорна тональність пісні помітно дисонує із його філософським міноним змістом, де «формульна легкість» сусидить із незвичним для розважальним контентом осмислення буття

В перших строках тексту йдеться про «lata co minęły» [2], про те, що людина замислюється, що втратила у житті «z własnej woli, ile przeciw sobie» [2], де мінорна тональність, гітарні акорди підсилюють життєвий драматизм, інколи навіть навіюючи реципієнтові такий собі екзистенційний трагізм.

В другому куплеті пісні йдеться про позитивно-семантичні спогади дитинства: «Gdy w dzieciństwa wracam strony, dobre chwile przypominam» [2], які межуються знов-таки із екзистенційним «Czy ktoś czas zatrzymał?» [2]. Подібна інтелектуалізація текстового простору, плюс актуалізація травматичного та легко впізнаваного досвіду і є тими текстовими тригерами, які зумовили успіх тексту. Сама пісня ще й досі популярна, хоча була написана в далекому 1977 році.

В приспіві відбулася певна текстова карнавалізація буття та життєвого сенсу, а сам візуальний ряд – це і людина-оркестр, і акробати, і циркове шоу. Крім того текст пісні дуже легко запам'ятати та проспівати:

Kolorowych jarmarków,
Błaszanych zegarków
Pierzastych kogucików,
Baloników na druciku
Motyli drewnianych,
Koników bujanych

Cukrowej waty
I z piernika chaty [2].

Наступним прикладом польсько-української пісенної взаємодії є польськомовний альбом популярної співачки І. Білик, який вийшов у 2022 році. За розвиток польської популярної пісні І. Білик стала володаркою нагороди «Почесний Ях» в номінації «Відкриття року» на польському фестивалі «Yach Film». Текстові фрагменти пісні структуровано за законами «формульного письма», де актуалізовано і тему кохання дівчини та далеkobійника, сцени зустрічі та розставання, душевні розмови. Драматизм пісні підкреслюється актуальним символом дороги:

Znasz dobrze taki szlak
Którym wraca się z daleka
Wiesz co się czuje gdy
Ktoś na ciebie zawsze czeka
Dziś nie znam trasy tej
Która idę i odchodzę
Przecież pamiętam jak
Było nam po drodze
Po prostu stań
Na drodze mej
Zatrzymaj mnie uprowadź z niej
I w drogę mi [3].

В пісні на текстовому рівні відбувається і романтизація образу далеkobійника, і «оживлення» формули «принца на білому коні», і актуалізація тематики заробітчанства, що є відомою культурною практикою в Україні. Довершити цілісність образу покликаний кліп із напрочуд привабливим польським актором Ц. Пазурою, який разом із І. Білик створюють красиву пару та підсилюють текстовий ефект пісні. Цей кліп націлений на отримання миттєвої насолоди та не спонукає до серйозних розмислів або ж аналітики.

Інший твір «Kraina» (2002), назву якої автори тексту не перекладають як потрібно польською «Kraj», поетизує образ України, яка є:

Za wzgórzem gdzie moja jest kraina
Gdzie dróżką tą wraca się do domu [4].

В польському варіанті автори тексту вживають «формульну» апеляцію до почуттєвих образів дотику та смаку:

I kiedy zamykam dziś oczy
I gdy rozpuszczam na wiatr włosy
Tam wracam gdzie mogę znów poczuć

Dotyk rumianku i smak rosy [4].

Актуалізуючи образ України як дому, створюючи образ квітучої, барвистої та затишної України, автори тексту не помиляються у своїх розрахунках, а створюють суто «формульний», популярний контент, який є легким для сприйняття.

Таким чином, інтенсифікація польсько-української міжкультурної комунікації відбувається шляхом популяризації польських пісень в українському культурному просторі. В той же час потужними факторами успіху таких пісень слугують, по-перше, поєднання легкої музичної форми та розважальності у приспіві із серйозним філософським началом у куплетах (наприклад, «Kolorowe Jarmarki») або ж популяризація або ж романтизація впізнаваних образів (приміром, «Droga», «Kraina»). Доволі вдало причини популярності пісень такого ґатунку пояснює відомий музикознавець О. Злотник: «навіть найпасивніший реципієнт відчуває художній вплив, що проявляється у комунікативному полі мистецтва. Слід, залишений в душі особистості виставою або концертом, зберігається, свідомо чи несвідомо запам'ятовується уявлення, музика або слова, переживання або почуття» [5, с. 83]. Тож подібний міжкультурний діалог, який полягає в українізації полонійного і в полонізації українського пісенного просторів має доволі цікаву та багатообіцяючу дослідницьку перспективу.

Список використаних джерел

1. Kolorowe Jarmarki. Cyfrowa Biblioteka Polskiej piosenki. URL: https://bibliotekapiosenki.pl/utwory/Kolorowe_jarmarki
2. Rodowicz M. Kolorowe jarmarki. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5Fs2PewmpmU>
3. Bilyk I. Droga. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=qzAeeXjAMz0>
4. Bilyk I. Kraina. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=cSqxkvebKzs>
5. Злотник О.Й. Комунікативний простір музичного мистецтва України кінця XX –початку XXI століття : дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01 – теорія та історія культури. Київ, 2019. 253 с.